supra, ubi ait, *qui ebrietati resistit, si cum Dei adjutorio perseverare voluerit, & pro ipso illa aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei Dominus ad Martirii gloriam reputabit.*

313 §.5. Ad morbum gravem, etiam non lethalem, curandum aut cavendum, licitam esse inebriationem docent multi cum *Gob. a n.* 15. si aliter curari aut caveri nequeat, quia licitum est tantum cibi & potus sumere, quantum necessitas vitæ & valetudinis postulat: & hanc sententiam post *Caj. Tol.* & alios defendunt Bouderv. *p.* 1. *qu.* & alii apud *Mendo q.* 14. sed hic multo magis contradicunt *S. Aug. Angel. Tabien. Mendo* & alii.

314 §.6. Si alicui pes esset abscindendus, non liceret inebriatio ad avertendum sensum doloris, quia potus est institutus ad vitam & valetudinem tantum; hinc etiam non liceret inebriatio, ut alium vel me ipsum liberem tristitia aut melancholia, *Gob. a n.* 18. Licitum tamen est ob has causas bibere usque ad hilaritatem, *Gob. n.* 26. contra *Dicast.* Quod si quis etiam recreationis causa ita comedat aut bibat, ut intra duas horas commode studere nequeat, putat *Gob. n.* 29. eum peccare, quia regula temperantiæ plus non permittit, quam quantum satis est ad vitæ & officiorum necessitatem, attamen non est nisi veniale. Addunt *Escob.* & alii cum *Gob. n.* 34. si casus esset, ut sitis valde vehemens non possit extingui, nisi sumpto potu usque ad privationem rationis, id fore licitum, quia finis potus est sitim restinguere, ergo licitum est hanc potu restinguere, quamvis per accidens sequatur ebrietas, sed puto casum illum non esse moralem, cum sitis possit aliter restingui: & re ipsa potius aliquo tempore ferenda esset sitis & paulatim restinguenda, quam tali violento medio pellenda.

315 §.7. Nec licita est inebriatio sui ad conservandum honorem, cum enim honor non sit proprie honorati, neque sit ita necessarius ad vitam, merito censetur esse quid minus, quam bonum usus rationis, *Gob. nu.* 7. Neque licita est ad evitandam gravem inimicitiam; ad vitanda tamen verbera valde atrocia putat *Gob. n.* 10. probabile esse, quod liceat, sed alii merito dubitant. Vide *Vind. Gob. ad propos.* 15.

316 §.8. *Less.* excusat Indos a mortali, qui tabaco se inebriant, inducendo somnum in se, eo quod privare se ratione per somnum non sit peccatum: *Dicast. & Gob. c.* 31. dicunt peccare mortaliter, quia etiam potus vini esset mortaliter malus, quamvis in solo somno privaret ratione. Idem dicunt *Cajet. & Val.* eo quod utraque ebrietas sit ob voluptatem quæsita: & non tantum privet usu rationis, sicuti somnus, sed etiam potentia proxima ad usum rationis, quod non facit somnus; nam homo a somno excitatus potest statim uti ratione: e contra sic ebrius, quamvis excitaretur a somno, non posset ratione uti. Quod si somnus facile depelli posset, tumque adesset potentia utendi ratione; *Gob.* excusat a mortali. hinc etiam omni culpa vacant, qui ex consilio Medicorum hauriunt fumum, licet per breve tempus vertigine acti, nesciant, ubi stent. Etiam docent *Less. Dicast. & Gob.* eos peccare graviter, qui cubant super lupulum, & ejus olore se privant ratione, Illis autem *t.* 4. *d.* 1. *n.* 53. putat talem inebriationem non esse graviter prohibitam, quia caret magno voluptatis illicio, sed ratio ista non videtur firma, nam præcipua malitia inebriationis desumitur ex hoc, quod extorbetur ratio sine potentia proxima eam reducendi: & *Conf.* nam nemo est Dominus, sed tantum administrator suæ rationis, ergo qui sine sufficiente causa se privat usu & potentia ad illam, graviter agit contra naturam & Deum, sicuti graviter ageret contra jus alterius, qui eum privaret usu & potentia suæ domus. Tales tamen aliter quam potu se privantes ratione non debent confiteri se ebrios fuisse, nam non est peccatum per excessum circa voluptatem gustus, sed addere debent modum, quo id factum est; nam est inebriatio distinctæ speciei: hinc etiam docet *Dicast.* si quis se pane ex malignis granis vel herbis confecto sine causa inebriet, quod fieri potest, esse aliam specie ebrietatem, quam quæ ad potum pertinet.

317 §.9. *Aug. Tann. Fagund. Gob. c.* 6. *n.* 37. universaliter docent ebrietatem nullam esse mortalem, nisi diu privet usu, & potentia rationis: hinc nemo damnat eum mortalis, qui subita ira, vel girando se redditur rationis impos per *Pater & Ave*; longum tamen tempus videtur esse una hora. *Si dicas*, usus rationis est in supremo genere bonorum, ergo pejus est per quadrantem carere potentia utendi, quam per mensem centum aureis. R. etiam Missa est in supremo genere bonorum spiritualium, & tamen qui non persolveret eam, ad quam se liberaliter obligasset, non peccaret graviter, uti tenent multi relati *l.* 3. *p.* 2. *nn.* 775. sunt enim multa in tali superiore genere, quæ tamen in certis circumstantiis censentur absolute exigua; Vide Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 489. Nec valere semper tales comparationes, ostendit *Lugo de Just. d.* 14. *n.* 24. Vide etiam *Vind. Gob. ad prop.* 16.

318 §.10. Qui per experientiam scit se communiter inebriari, quando addit hæc, aut illa consortia, hoc vel illo modo bibit, tenetur sub mortali caveré, nec absolvi potest, nisi hoc proponat, uti constat ex dictis *a nu.* 252. Similiter peccat mortaliter, qui bibit, sciens adesse periculum ebrietatis; ille autem scit adesse periculum, inquit Gob. *in Quint. t.* 5. *c.* 8. *n.* 20. citans alios, qui bibit, probabiliter putans secuturam ebrietatem, vel timens, & dubitans, vel suspicans secuturam; unde antequam pergat, debet ex prudente motivo deponere ejusmodi opinionem, dubium, aut suspicionem, alioquin non potest dici habuisse ignorantiam, vel inadvertentiam secuturæ ebrietatis. Quod si quis sciat se multum bibendo fore ebrium, si postea in aerem exeat, aut vehatur, non autem fore, si domi quietus maneat, hic bibendo non peccat graviter, si proponat non exire, & soleat servare tale propositum; quod si servare non soleat, peccat graviter exponendo se periculo proximo ebrietatis. Gob. *n.* 84.

319 §.11. Si quis se inebriet, non advertens ebrietatis periculum, non peccat graviter, uti dictum est *a n.* 16. Recte tamen docent *S. Th. Nav. Val.* aliique communiter eum, qui sæpe fuit ebrius, semper sufficienter advertere, vel posse, & debere advertere, ideoque semper peccare mortaliter: unde qui confitetur se intra mensem semel vel iterum fuisse ebrium, si sit vir intelligens, merito interrogatur, an præviderit; si autem dicat intra mensem decies factum, supponi debet semper peccasse mortaliter, *Gob. n.* 27.

320 §. 12. Qui nimio potu causat in se podagram, gravem capitis dolorem, nauseam stomachi ad octo vel plures dies, peccat graviter contra charitatem propriam, uti vult *Gob. c.* 10. *nu.* 15. & 20. imo contra jus Dei, abutens corpore, & valetudine, cujus dominus non est, sed tantum administrator, & custos: & hoc a fortiori tenent *Caj. Less. Bald.* & alii, qui dicunt nocentem sibi in naturalibus sic peccare, sicut peccaret nocens alteri, si quis autem alteri tales molestias causaret, utique peccaret mortaliter, ergo.

321 §.13. Recte docet cum communi Dicast. Gob. *c.* 15. *a num.* 19. Burgh. *c.* 15. *cent.* 99. eum graviter peccare, qui, quamvis non intendat; tamen ex amicitia, & urbanitate, etiam secundum morem patriæ, alium invitat ad hausus, quibus probabiliter præviderit inebriandum; quia invitat ad aliquid intrinsece malum, & mortale, quod ab altero absque mortali fieri non potest. Hinc etiam graviter peccat, qui sine rationabili causa amicum ad prandium invitat, quem scit communiter redire ebrium, quia exponit illum periculo proximo ebrietatis, Gob. *n.* 50. Conqueritur de ejusmodi incitantibus ad potum *S. Aug.* serm. 231. de tempore, ubi inter cætera hæc habet; *Certa bibendi lege contenditur, qui poterit vincere, laudem meretur ex crimine.... o infelicitas generis humani! quam multi inveniuntur, qui ebriosos, & luxuriosos amplius, quam oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel unum calicem dissimulant dare! .... Quando animalia ducuntur ad aquam, ubi saturaverunt sitim suam, etiamsi supra aquam ipsam diutius teneantur, repleta siti bibere nolunt omnino nec possunt; considerent ebriosi, si non pejores animalibus judicandi sint.... Et quod pejus est, aliqui clerici, qui hoc deberent, ipsi cogunt aliquos plus bibere, quam expedit .... Si & te, & alium inebriaveris, habebis hominem amicum, habebis Deum inimicum.*

322 §.14. Qui alium ad potationes adducit, sicque causa est, ut negligat labores ad sustentationem suorum necessarios, aut ut non possit solvere debita, aut ut furetur, peccat, & tenetur restituere illis, qui talem injuriam patiuntur, quia est causa talium damnorum, quæ ex potatione sequuntur, ad quam inducit. Gob. *cap.* 12.

323 §.15. Qui exemplo alium inducit ad ebrietatem, potest peccare graviter ratione scandali; sæpe tamen, qui solent imitari alios bibentes, sunt tales, ut licet non haberent exemplum, se inebriarent, & tum, qui præit exemplo, non peccat peccato scandali. Nav. Laym. Gob. *n.* 45.

324 §.16. Qui, quando potest sine incommodo, non impedit alienam ebrietatem, peccat graviter contra Charitatem; per vim tamen non est aliquis impediendus, nisi imminet extremum malum, quia vim facere, spectat ad solam potestatem publicam. *Lugo.* Quod si aliter negato vino prævideretur, v. g. blasphematurus, permitti deberet ebrietas, utpote minus peccatum quam blasphemia. Gob. *n.* 54.

325 §.17. Qui stultum, vel puerum necdum ratione utentem inebriat, per se loquendo non peccat graviter, quia jam antecedenter caret usu, & potentia proxima rationis: qui tamen puerum sæpius inebriaret, videtur peccare, tum quia certo nocet ejus valetudini, tum quia causat in eo habitum malum bibendi, qui utentem ratione ad similes potationes inclinabit. Caram. Gob. *c.* 13. *a n.* 69.

326 §.18. Non est licitum alicui per pharmacum tollere appetentiam vini, si inde imminet illi grave incommodum; alioquin videtur licere, quia ordinarie plura bona obvenient abstinenti quam appetenti. Gob. *c.* 70. An autem licitum sit dare, vel sumere prælervativa ebrietatis, tractat Bouderv. *pag.* 109. & *seqq.* Quid vero conlilii dandum sit marito, qui conqueritur uxorem suam esse bibulam, suggerit Gob. *c.* 47. *n.* 48. Et remedia physica contra ebrietatem, affert idem Gob. *c.* 51. *f.* 2. Moralia autem *f.* 7. & 4.

327 §.19. Propinare in sanitatem alicujus, re ipsa apprecando sanitatem, per se loquendo, est laudabile, sed velle illo potu inducere Deum ad sanitatem alteri dandam, foret superstitio, quia esset per actum de se indifferentem, & non spectantem ad Dei gloriam, velle movere Deum ad aliquid faciendum, quod est superstitiosum. For. Gob. *c.* 13. *a n.* 67. Bibere autem in fine hausum, quem vocant benedictionem S. Joannis, est etiam, per se loquendo, laudabile, quia fit, vel ad significandum, quod continuanda sit mutua Charitas, quam S. Evangelista semper commendabat, vel ad precandum, ut intercedens faciat non obesse cibum, & potum sumptum, sicuti ipse creditur sine damno venenum bibisse: sæpe tamen est per accidens peccatum, ut si propinetur illi, qui advertitur esse in proximo periculo ebrietatis. Gob. *f.* 1.

328 §.20. Judex, qui inebriat reum, ut sic inducat ad fatendum crimen, multipliciter peccat, 1. Quod inducat ad ebrietatem. 2. Quod crimen eliciat non servata juris forma: hinc ex illa scientia, utpote illegitima, nec juridica, illicite procederet ad sententiam, vel torturam. Less. Laym. Gob. *n.* 37.

329 §.21. Si quis ex gravi causa faciat inebriari alterum ad eliciendа secreta, quæ alter tenetur manifestare, multi dicunt non peccare, si ad materialem tantum ebrietatem inducat; si autem vult cognoscere talia, quæ alter non tenetur, posset tamen bona conscientia manifestare, videtur peccare, quamvis ad materialem tantum ebrietatem inducat, quia alter est rationabiliter invitus ad talem ebrietatem, & modum eliciendi secreta, si vult cognoscere ea, quæ alter bona conscientia revelare non potest, multo magis peccat. Gob. *n.* 35.

330 §.22. Quamvis ebrius non plus credendum sit quam fatuis vel somniantibus. Gob. *c.* 19. *n.* 61. Ideoque non possit Judex in eum, qui in ebrietate crimen de se edicit, nequidem specialiter requirere, Gob. *a nu.* 65. tamen qui expertus est se in ebrietate sponte solere vera secreta prodere, admittit duplex peccatum, si se inebriet, quia hic exponit se etiam isti periculo revelandi secreta, Gob. *n.* 55. Idem est de illo, qui dum interrogatur, prodit, si prævideat periculum, ne inebrietur, & sufficienter non præcaveat. Gob. *n.* 57.

331 §. 23. Qui reum ad mortem damnatum, & rite dispositum inebriaret, eo fine, ut cruciatus & mortem non sentiret, peccaret graviter, quia hic non est finis potus, neque est ratio sufficiens tollendi rationem tum maxime necessariam. Tann. Dicast. Gob. *c.* 13. *n.* 38.

332 §.24. Injuste in custodia detentus, non peccat inducendo custodes ad materialem ebrietatem, peccat tamen, si inducat ad formalem, etiamsi adesset periculum mortis, quia est intrinsece malum inducere aliquem directe ad peccatum, quidquid contradicere videantur *Less. & Bald.* Si autem juste detinetur, peccat, licet ad materialem tantum ebrietatem inducat, partim quia inducit ad aliquid de se malum, secundum dicta *num.* 48. partim quia est causa injusta graviorum malorum, quæ patientur custodes. Gob. *n.* 30.

333 §. 25. Licere inebriare eum, qui decrevit malum ingens patrare, si nequeat alia via impediri, docent etiam plures, uti relatum est *l.* 2. *n.* 224. Oppositum tamen velut probabilius tenent iidem; item Arsdek. *in qq. singul. q.* 11. & Burgh. *cent.* 3. *cas.* 68.

334 §.26. Qui in ebrietate solet percutere uxorem, & liberos, aut damna inferre aliis, peccat etiam contra pietatem, aut justitiam; si se inebriet, teneturque compensare damna, si in ebrietate inferat, cum sint satis prævisa in causa, neque adhibeatur sufficiens præcautio, ut suppono. Gob. *c.* 19. *f.* 1.

335 §.27. Qui castitatem amant, fugere debent potationes immoderatas: S. Paulus *ad Eph.* 5. *v.* 18. ait *nolite inebriari vino, in quo est luxuria*: Et Aristoph. apud Athen. *l.* 10. *c.* 15. recte dixit, *vinum Veneris lac*. Similiter S. Hier. *ad c.* 1. *Epist. ad Titum*, *v. non vinolentum*, *ait*, *nunquam ego castum ebrium putabo*; & *Epist.* 22. *c.* 4. *vinum*, & *adolescentia duplex incendium est voluptatis*.

De Signis ebrietatis, optime Gob. *c.* 21. ex Juristis & Theologis.

De pœnis jure Canonico, & civili in ebriosos ipsos statutis vide eundem Gob. *c.* 22. An autem is, qui in ebrietate aliquem occidit, plecti debeat pœna ordinaria, aut extraordinaria, an nulla; vide eundem *c.* 20. *f.* 2.

DUBIUM VI.

Quid sit Ira?

336 „ Resp. Est inordinatus appetitus vindictæ: quæ inordinatio, „ secundum *D. Th.* dupliciter fieri potest. 1. Ex parte modi „ irascendi, ut v. g. si nimium interius exardescas, vel exterius „ per signa nimis patefacias. 2. Ex parte objecti, ut si vindi„ ctam appetas, plane injustam ob causam: vel si justo majo„ rem, v. gr. optando inimico mortem, quam non est meritus, „ vel exequendam propria authoritate; vel denique licet vindi„ cta justa sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satia„ tivam animi tui malevoli. *Unde resolves.*

„ I. Si ordinate appetatur vindicta, non est peccatum iræ, „ ut cum Superiores irascuntur culpis subditorum, eosque pu„ niunt, seu vindicant.

„ II. Ira inordinata primo modo ante dicto, est ex genere suo „ veniale, potest tamen fieri mortale ex accidente, ut si adda„ tur blasphemia, maledictio, scandalum.

„ III. Ira inordinata, secundo modo, est ex genere suo mor„ tale, quia est directe contra charitatem. Baldel. *l.* 3. *d.* 21.

„ IV. De filiabus iræ, quæ partim sunt in corde, ut indigna„ tio, & tumor mentis; partim in ore, ut clamor, blasphemia, „ contumelia, maledictio; partim in opere, ut rixæ, pugnæ, „ seditiones, vulnera, diversimode loquendum est, secundum „ regulam supra datam. Nam 1. Indignatio, quæ est inordinatus „ affectus ex eo, quod quis reputat se indigne a tali tractari, „ communiter est veniale: imo si ex justo rationis judicio proce„ dat, nullum est. Posset tamen esse mortale, si crescceret usque „ ad deliberatum odium, & contemptum personæ gravem. 2. Tu„ mor mentis, quo quis morose excogitat diversas vias vindictæ, „ iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, ju„ dicandum est ex qualitate vindictæ quæ excogitatur. V. Tol. „ *l.* 8. *c.* 58. 3. Clamor, cum iratus extollit vocem. multa inordi„ nate, & confuse effundens, est veniale communiter, nisi aliud „ addatur. 4. Blasphemia est mortale, de qua supra *l.* 3. *t.* 2. *c.* 1. „ 5. Contumelia, qua quis proximo malum aliquod objicit, cum „ intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale.

„ Dixi, *animo inhonorandi*, quia animo corrigendi, humilian„ di, aliave ratione, potest Superior verbum aliquod alias contu„ meliosum objicere; quomodo Christus vocavit Apostolos stultos; „ & Apostolus Galatas insensatos. In quo tamen peccari potest, „ si modus debitæ correctionis excedatur, vel subditus gravius de„ honoretur, quam per delictum meruit. V. Bald. *disp.* 34. *n.* 16.

„ Item, ut docet *Caj.* potest contumelia esse venialis tantum, si „ sit parva tantum; vel si sit tantum materialis, sine intentione „ dehonorandi, modo non sequatur læsio notabilis honoris proxi„ mi. Et sic excusantur, saltem a mortali, multi parentes, dum „ filios vocant asinos, &c. Item mulieres, pueri, & infimæ sor„ tis homines, convitiis se onerantes; quia cum fides iis non ha„ beatur, non lædit graviter honor. V. Bon. *t.* 3. *q.* 2. *p.* 5. De„ nique si joci causa, & per convenientem recreationem, leves „ defectus objiciantur, urbanitas est, secundum S. Th. 2. 2. *q.* 72. „ *art.* 2. dummodo alter non contristetur, nec ad iram moveatur.

„ V. Contumelia etiam fit facto, tum indirecte, ut si ima„ ginem, vel literas alterius conculces, comburas; tum directe, „ ut si virum honestum fuste cædas, ad januam ejus cornua, „ &c. apponas, vel repræsentes aliquid, quod honorem alterius „ lædat. Huc spectat subsannatio, illusio, & derisio, quando „ fit signis, ut naso rugato, labiis extensis, &c. intendendo pro„ ximi confusionem; quæ si sit gravis, vel saltem proximus de „ ea graviter contristetur, mortalia sunt, Bon. Mol. Bald. *l.* 3. „ *d.* 3. & *c.* ex *S. Th.* Circa quæ nota. Quod qui per contumeliam „ læsit alterius honorem, teneatur hunc restituere, etiam si fa„ ma non sit læsa: Hoc autem fieri potest, vel per honorificam, „ & amicam salutationem vel invitationem ad mensam, vel pe„ titionem veniæ (etiam subinde flexis genibus, & coram testi„ bus) prout læsio fuit gravis. Lug. *de Pœn. d.* 15. 53. Adde, quod „ contumeliæ mortalis qualitatem in Confessione explicare non „ sit necessarium, ut contra *Fill. & c.* docet Az. Sa, Mol. Lug. „ *d.* 16. *n.* 269.

„ VI. Maledictio, qua quis optat, vel imprecatur alteri malum, sub ratione mali, est ex genere suo mortale.

„ VII. Rixæ, si modum non excedant, uti & leviculæ pu„ gnæ, veniales sunt: secus, si progrediantur ad seditiones, vul„ nera, cædes: suntque hæc communiter peccata ex parte in„ cipientis rixam, alter enim potest se defendere, cum modera„ mine inculpatæ tutelæ.

DUBIUM III.

Quid sit Acedia?

„ Resp. Acedia, sive animi tædium, potest ex D. Th. 2. 2. *q.* „ 35. *art.* 2. dupliciter usurpari. 1. Generaliter, pro omni „ animi remissione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis „ sit adjunctus. 2. Particulariter, pro tristitia & tædio de divi„ na amicitia, eo quod per virtutem exercitia laboriosa servari „ debeat, & sic amicitiam illam non curet. *Unde resolves.*

„ I. Acedia accepta primo modo, tum demum est peccatum „ mortale, cum ideo committitur opus vetitum sub mortali.

„ II. Acedia accepta secundo modo, ex se est mortale, quia „ repugnat charitati Dei.

„ Ex quo de filiabus Acediæ quoque facile judicari potest, „ quæ sunt sequentes.

„ I. Malitia, qua quis odio habet bona spiritualia, & vellet „ ea non esse; aut qua ipsum pœnitet beneficisse, vel imple„ visse id, ad quod tenebatur, aut qua contemnit Dei benefi„ cium, v. g. desiderando non fuisse natum, aut agnovisse Chri„ stum, &c. Est autem ex genere suo mortale.

„ II. Pusillanimitas, & desperatio de salute, quæ mortale quo„ que est.

„ III. Rancor, quo ii sunt fastidio, qui ad spiritualia indu„ cunt.

„ IV. Torpor, cum bona fiunt non cum debito fervore.

„ V. Evagatio mentis, qua quis in exercitio spiritualium e„ vagatur circa illicita; sive per cogitationem, & dicitur curio„ sitas; sive per locutionem, & dicitur verbositas; sive per in„ quietudinem, & dicitur inquietudo; quæ communiter sunt ve„ nialia. V. D. Th. *q.* 35. Laym. *l.* 2. *t.* 3. *c.* 9. Tol. *l.* 8. *c.* 70.

„ Culpabilis autem evagatio mortalis erit, quando notabilis „ est, & attentio requiritur ad implendum præceptum obligans „ sub mortali, v. g. in recitandis Horis canonicis, celebranda, „ vel audienda Missa, Regin. Palaus *t.* 9. *d.* 1. *p.* 3. Trull. *l.* 1. *c.* 6. „ *d.* 1. contra Tamb. *de exped. sacrif. l.* 2. *c.* 3. ubi docet, distractum „ esse voluntarie & per notabile tempus inter sacrificandum ex„ tra Canonem, esse tantum veniale, licet concedat, sub ca„ none, præsertim circa consecrationem, esse mortale, propter „ gravem irreverentiam, & periculum erroris.

„ Dixi, *ad implendum præceptum*: nam in oratione, vel non „ præcepta, vel sub obligatione tantum veniali, est peccatum „ veniale tantum, S. Th. Nav. Less. *l.* 2. *c.* 37. *d.* 11. Imo nullum, „ si non tam intendat orare, quam verba precum recitando, „ pio exercitio se occupare, quia non formaliter, sed materia„ liter tantum orat; v. g. cum quis manibus laborans, psalmos, „ aliasve preces recitat aut cantat, non animo orandi, sed ca„ vendi cogitationes vanas, vel recreandi se, Sanch. Conf. *p.* 2. „ *l.* 7. *c.* 2. *d.* 31. Trull. *c.* 7. *d.* 10. V. supra *l.* 4. *c.* 2. *dub.* 2.

Ordinis non est determinata a Christo, vel proxime & formaliter mutata est ab Ecclesia. Resp. n. conseq. nam Christus tantum in genere determinavit materiam, & formam Ordinum, volendo fieri per signa, & verba repræsentativa potestatis conferendæ, & ulteriorem determinationem reliquit Ecclesiæ, tanquam habenti publicam authoritatem circa res sacras, quæ pro Græcis Presbyteris determinavit impositionem manuum, pro Latinis, saltem hoc tempore, traditionem patenæ cum pane, &c. Videri possunt Lugo *d. 2. f. 5.* Arriaga *d. 6. f. 2.* Amic. *d. 2. f. 4.* Dicast. *d. 1. a n. 363.*

16 *Inst.* 1. Si Ecclesia pro Græcis determinavit impositionem manuum, & pro Latinis traditionem patenæ, &c. ergo si Græci ordinarentur per traditionem patenæ, & Latini per impositionem manuum, ordinarentur invalide. Resp. Suar. *dist. 2. f. 6.* Vasq. *d. 129. num. 74.* Rhod. *d. 1. q. 2. f. 2.* §. 3. Dicast. *n. 182.* Escob. *l. 8. num. 125. & 151.* Esp. *q. 6. ad 4.* aliique negant seq. putant enim materiam vel formam, quæ alicubi in Ecclesia valet, valere ubique, quia cum sit una Ecclesia, debent esse uniformia Sacramenta; imo Amic. *num. 59.* dicit Ecclesiam non posse pro diversis locis requirere ad valorem diversas materias, vel formas, quia non potest facere, ut non maneat una religio in Ecclesia. Et Suar. *de Euch. d. 34. f. 3.* dicit erroneum esse dicere Sacramenta habere alias essentias in una parte Ecclesiæ, ac in alia. Alii cum Arr. *n. 10.* & Tosf. *q. 89. num. 4.* probabilius concedunt seq. quia ista signa per legem, & consuetudinem contrariam, respective ad diversam particularem Ecclesiam amittunt vim significandi potestatem, quæ confertur, eo quod jam in illis usurpari non debeant, & tamdiu usurpata non sint. Neque ideo sunt diversæ religiones, aut diversa moraliter Sacramenta, nam licet physice disconveniant, tamen sunt ad eundem effectum, & ex eadem institutione Christi, qui materiam in genere tantum determinavit. Quod si universalis Ecclesia decerneret, ut ubique promiscue usurparetur hoc vel illud signum, aut etiam aliquod aliud tertium, putant Amic. *a num. 58,* & Dicast. *num. 379. & 378.* fore materiam sufficientem. Alii cum *Durando* apud Vasq. *d. 135. n. 18.* dicunt Ecclesiam nunc adultam non amplius posse mutare, quod non est improbabile; est tamen utrumque incertum; & quod possit, videtur probabilius, quia fundamentum non est dicendi, quod Ecclesiæ potestas sit restricta ad unam tantum designationem unius materiæ.

Inst. 2. Latinus valide ordinatur per formam græce prolatam, ergo etiam per materiam græcam, quæ est sola manuum impositio. R. n. conseq. disparitas est, quod omnia idiomata apud omnes habeant eandem vim significandi, unde a quocumque proferantur cum intentione significandi, significabunt rem eandem: e contra unum signum, quod in hac patria est significativum hujus rei, non ideo est significativum in aliis, sic apertio capitis apud Europæos est signum honoris, apud alios barbaros est signum contemptus, & e contra signum honoris est alloqui cooperto capite: similiter apud Græcos nunc saltem ratione usus signum potestatis Ordinis est sola manuum impositio, non item apud Latinos.

17 *Objic.* 3. Ecclesia fecit, ut contractus clandestinus, qui ante *Trident.* sufficiebat ad valorem Matrimonii, nunc non sufficiat, ergo mutavit materiam illius Sacramenti. R. Ergo mutavit, formaliter & proxime, n. materialiter & remote, c. seq. Christus pro materia Matrimonii instituit contractum legitimum, quem, & non alium, etiamnum requirit Ecclesia, quia tamen ipsa tanquam legitimus Magistratus circa ejusmodi sacrum contractum potest certas conditiones requirere ad valorem, & nunc requirit, ut fiat coram proprio Parocho & testibus, quod olim non requirebat, hinc dicitur materialiter tantum & remote mutasse materiam a Christo determinatam, quam formaliter & proxime mutasset, si fecisset, ut contractus validus non amplius esset materia illius Sacramenti, hoc autem non fecit nec facere potuit, & ideo, ubi *Trid.* non est receptum, valet adhuc contractus clandestinus, quia ibi manet contractus validus. Simile est, si quis ex vino faciat acetum, ille non mutat proxime & formaliter materiam Eucharistiæ, sed tantum remote & materialiter, faciendo ut hoc, quod erat & manere poterat apta materia, desinat esse vinum, ideoque etiam desinat esse apta materia. Simile quid possent homines facere in formis omnium Sacramentorum, uti recte notant Amic. *n. 63.* Lugo *n. 84.* Palav. *n. 70.* nam si accedente authoritate publica in hoc conspirarent omnes, ut v. g. *To ego te amo*, imposterum significaret, *ego te baptizo*, & vice versa, utique mutaretur forma Baptismi, quam Christus instituit, non tamen proxime sed tantum remote, nimirum tollendo a voce, *baptizo*, significationem, quam nunc habet, & dando voci, *amo*, unde postmodum esset eadem formaliter forma, quia vox, *amo*, quoad significationem æquivaleret voci, *baptizo*, non tamen maneret eadem materialiter, quia non manerent eædem voces: similiter fecit Ecclesia tollendo valorem contractui clandestino, & illum attribuendo soli contractui publico.

Inst. 1. Ergo Ecclesia poterit etiam aliorum Sacramentorum materias remote & materialiter mutare? R. De ordine, jam dictum est *num. 16.* Quoad reliqua, non potest æqualiter, quia Christus eorum materias magis in specie vel individuo determinavit.

Inst. 2. Saltem quivis Magistratus, aut ad minimum quivis Episcopus ita poterit mutare materiam Matrimonii, requirendo certas conditiones ad ejus valorem pro sua Diœcesi. R. n. seq. nam hoc ipso quod contractus Matrimonii sit elevatus ad rationem Sacramenti, est subductus potestati civili, uti ex *S. Th. & ratione* probat Palav. *num. 73.* estque subjectus potestati solius Papæ, uti cum communi ostendit Sanch. *de Matr. l. 7. d. 1. num. 9.* hinc etiam communis sententia est cum eodem Sanch. & Haun. *l. 4. num. 525.* nullum Episcopum posse inducere vel tollere aliquod impedimentum dirimens. Unde frustra egit Archiepiscopus, qui statuit assistentiam Parochi fore invalidam, si fieret sine præviis proclamationibus, uti recte Lugo *in Resp. Mor. l. 1. d. 45.* nam jurisdictio sufficiens ad assistendum suo parochiano, est inseparabilis ab officio Parochi, & non tollitur, nequidem per suspensionem vel excommunicationem Papæ, uti cum communi Sanch. *l. 3. d. 21. num. 4.* Potuisset tamen indirecte impedire valorem ejusmodi Matrimoniorum, faciendo, ut Parochus attentans sic assistere, hoc ipso privatus esset parochia, tum enim assistens non fuisset Parochus; ergo contractus fuisset initus sine Parocho, ergo clandestinus.

Q. 6. Quænam mutatio materiæ vel formæ invalidet Sacramentum? Resp. Pro hac valent hæ duæ regulæ: I. *Si mutatio materiæ vel formæ sit substantialis, non sit Sacramentum.* II. *Si mutatio materiæ vel formæ sit tantum accidentalis, sit Sacramentum.* Hæ regulæ ponuntur ab omnibus, suntque certæ, uti ostendit Suar. *d. 2. f. 4.* circa quas notanda sunt seqq. 18

§. 1. Regulæ datæ intelliguntur de mutatione Theologice substantiali vel accidentali, id est, quam Theologus, considerata authoritate, ratione, & sensu communi prudentum, dicere debet esse substantialem vel accidentalem in ordine ad valorem Sacramenti tollendum vel relinquendum, nam si in Baptismo, pro aqua fluida utaris nive; in Confirmatione, pro Chrismate benedicto utaris non benedicto; item, si in Baptismo dicas, *ego te baptizo:* in Pœnitentia, *ego te absolvo*, mutas materias & formas physice accidentaliter, sed Theologice substantialiter, neque fiunt Sacramenta. 19

§. 2. Mutatio quandoque dicitur accidentalis, non tamen respective ad institutionem Christi, sed etiam ad præceptum vel consuetudinem Ecclesiæ; sic Christus non instituit, ut Baptismus fieret in aqua benedicta; nec ut Eucharistia fieret in pane azymo, attamen baptizans in aqua non benedicta, aut latinus consecrans in fermentato diceretur accidentaliter mutare materias illorum Sacramentorum, quia utitur alia, quam præceperit Ecclesia. 20

Q. 7. Quandonam mutatio materiæ sit Theologice substantialis? Resp. Quando materia juxta communem usum, & existimationem hominum non est re & nomine eadem cum illa, quam Christus instituit; Si autem juxta communem usum & existimationem sit eadem, non erit mutatio substantialis, sed ad summum accidentalis, uti jam declarabitur. 21

§. 1. Aqua conversa in salem, glaciem, nivem, grandinem, pruinam, nebulam crassam, &c. est mutata substantialiter Theologice in ordine ad Baptismum, quia quamvis hæc in re & physice sint eadem aqua, tamen manet aptitudo ad usum abluendi, quæ est de essentia materia Baptismi. E contra aqua conversa in rorem est mutata tantum accidentaliter, hinc ros collectus est materia valida Baptismi, quia ad usum abluendi est & dicitur aqua; idem est de aqua collecta ex vaporibus densatis, v. g. ad operculum ollæ bullientis super ignem, Diana *p. 3. t. 4. R. 5.* Quod si aqua naturalis per nutritionem plantæ conversa in succum rosaceum, postea per distillationem iterum convertatur in aquam rosaceam, est mutata substantialiter, quia licet habeat nomen aquæ, tamen non habet rem, cum non sit simpliciter aqua naturalis: Vide tamen dicenda n. 231. Et idem est de vino naturali, si ex illo fiat vinum adustum; desinet enim esse materia consecrationis. 22

§. 2. Mutatio Chrismatis benedicti in non benedictum, (uti si tam multum non benedicti una vice addatur, ut ideo censeatur desinere benedictio:) erit mutatio substantialis & invalidabit Confirmationem, quia tollitur prædicatum *sacri*, quod Christus requisivit ad illam materiam. 23

§. 3. Communior sententia est contra *Alanum*, *Henriq. Lesdesm. Arm. Vasq. Pesant. Molan.* quod vinum congelatum sit tantum accidentaliter mutatum respective ad Eucharistiam; ideoque maneat consecrabile, sicuti aqua vel oleum congelatum manet aptum benedici, & panis ita durus, ut comedi non possit nisi contulus vel maceratus, manet aptus consecrari: putatque Suar. *d. 45. l. 1.* sententiam illam de vino congelato esse fere certam, quamvis Platel. *num. 333.* vocet dubiam, & Dicast. *de Euch. d. 2. num. 86.* dicat non esse certam; attamen puto veram, & omnino probabilior est. *Nec obstant* dicta *num. 22.* de aqua Baptismi, *nam* est alia hic ratio, cum enim Baptismus consistat in usu, sive in actuali ablutione, requirit actualem aquæ aptitudinem ad abluendum; e contra Eucharistia est ante usum, nec requirit materiam actu potabilem, sed tantum aptam significare potum spiritualem, quando erit in usu, sive quando sumetur, aut saltem quando veniet in stomachum sumentis, nam etiam probabile est, quod tum prius consecretur gratia: aptitudinem autem illam significandi habet vinum, quamvis sit congelatum; hinc Lugo, Arr. *d. 30. num. 10.* Haun. *l. 4. num. 793.* dicunt, si quis glaciem per bolos sumeret, non fracturum jejunium & judicandum potius bibisse quam comedisse. Similiter vinum fugiens, id est, quod incipit acescere, est tantum accidentaliter mutatum, hinc est materia valida consecrationis, quamvis illicita, ut habent S. Th. *quæst. 74. art. 3. & art. 5. ad 2.* aliique communiter cum *Dicast.* supra. 24

§. 4. Peccatum per contritionem vel etiam per priorem absolutionem remissum non est mutatum substantialiter, hinc manet materia valida Pœnitentiæ, e contra peccatum reservatum est mutatum substantialiter, quia non manet *peccatum subditi*, uti n. 15. est dictum. 25

§. 5. Mutatio olei benedicti in non benedictum est substantialis respectu Extremæ Unctionis, uti in simili de Confirmatione dictum est *num. 23.* E contra usurpatio antiqui olei pro novo est mutatio tantum accidentalis, quia renovatio illa est tantum ex præcepto Ecclesiæ. 26

§. 6. Probabilius est mutationem calicis integri in notabiliter fractum, 27

fractum, vel in inferne perforatum, esse mutationem tantum accidentalem respectu suscipiendi presbyterii, dummodo obturato foramine, vel rima continere possit vinum, quia quamvis desinat consecratio, probabilius est hanc non requiri essentialiter, sed satis esse, quod forma artificialis tanta, & talis maneat, ut dicatur simpliciter calix, uti dicetur de Ordine *num. 2150.*

28 §. 7. Mutatio corporis ex apto in perpetuo ineptum ad copulam, est mutatio substantialis materiæ respectu Matrimonii contrahendi; e contra si ex fœcundo fiat sterile est accidentalis tantum, valebitque Matrimonium.

29 *Q. 8. Quandonam mutatio formæ sit Theologice substantialis?* Resp. Tunc esse, si non maneat sensus per verba intentus a Christo: si autem hic sensus maneat, est tantum accidentalis. Ita tenent omnes. Et notat Suar. *d. 2. f. 4.* mutationem formæ fieri posse octo modis. 1. Per diversum idioma. 2. Per verba synonima. 3. Per transpositionem. 4. Per interruptionem. 5. Per additionem. 6. Per subtractionem. 7. Per corruptionem. 8. Per substitutionem aliorum verborum, uti jam per singula declarabitur.

30 §. 1. Mutatio ratione *idiomatis* est tantum accidentalis, quamvis plura idiomata in eadem formam conflarentur, uti habent Caj. Suar. Con. *q. 68. num. 68.* Lugo *d. 2. num. 107.* Dicast. *d. 1. num. 179.* Dubitat quidem initio Arr. *d. 7. num. 2.* si miscerentur in singulis vocibus diversæ linguæ; uti si quis panem consecraret hac forma, *To est mon corpus*, quia non videtur esse propositio moraliter significativa apud homines, sed postmodum recte concludit oppositum, nam non requiritur, ut audiens, imo nec ut proferens intelligat, dummodo voces sint significativæ, & ipse velit hoc significari, quod Christus voluit. Et videtur esse etiam tantum accidentalis mutatio, si dicatur, *ich Kersche dich*, pro *ich tausse dich*, quamvis enim *Kerschen* ex radice videatur significare idem, quod facere Christianum, sumpta derivatione a *To Kers.* quod vernacule idem significat quod Christus, hinc dicitur *Kerf-Fest.* pro *Christ-Fest*, tamen nunc propter usum sumitur pro *baptizare*, uti a peritis utriusque linguæ didicit Lugo *in Resp. Mor. t. 1. d. 3.* ex quo refert Haun. *num. 543.* Notant autem recte Victor. Regin. Sa, Trull. *c. 2. d. 3.* Gob. *in Exp. t. 2. n. 88.* Dicast. *d. 117.* & de Bapt. *d. 1. num. 131.* melius esse, ut mulieres cæterique rudes, si baptizent, utantur lingua materna, quia nesciunt perfecte proferre latinam. 33

31 §. 2. Mutatio *synonima*, id est, in verba quoad significationem æquivalentia est tantum accidentalis, hinc secundum *Florent.* valet, si dicas, *baptizetur servus Christi in nomine Patris, &c.* quia est tantum mutatio active in passivum, & Christo fuit satis, si persona baptizantis significaretur saltem implicite, & indirecte, quod hic fit per illa verba, ut conjuncta cum ablutione, quam ponit proferens verba, nam sic exprimitur actus exercitus per Ministrum; inquit S. Th. *q. 66. a. 6. ad 1.* Similiter valeret in Eucharistia, *hic est Sanguis meus, hic est calix Cruoris mei:* item in Pœnitentia, *ego remitto*, vel *condono tibi peccata, ego te solvo, te libero peccatis*, item, *sis a me absolutus a peccatis*, ut habet Bernal. *d. 6. num. 37.* Notant tamen recte Suar. & Dicast. *d. 1. n. 179.* ut verba substituta dicantur synonima, debere ex communi institutione & usu æque clare significare, atque alia, alioquin non æquivalerent, cum enim voces significent non tantum res, sed etiam conceptus, ad hoc ut sint synonimæ, non est satis significare easdem res, nisi significent eodem modo, sive cum simili conceptu; hinc *baptizo te in nomine SS. Trinitatis*, non est synonimum cum illo, *baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.* quia hæc verba expresse, & longe clarius exprimunt tres personas: unde etiam non videtur valere, *in nomine primæ, & secundæ, & tertiæ personæ*; forte nec *in nomine Creatoris & Redemptoris, & Sanctificatoris*, imo Dicast. *de Bapt. d. 1. n. 123.* dicit etiam non valere, *In nomine Ingeniti, Geniti, & Procedentis*, quia ista non exprimunt totam rationem quam significant *To Patris, & Filii, & Spiritus S.* ideoque etiam Lugo *num. 107.* & alii dicunt contra Suar. Con. *num. 68.* Compt. *d. 63. f. 2. num. 7.* Rhod. *d. 1. q. 2. f. 2.* §. 4. & alios, formam illam, *in nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis*, vel *Spirari* esse dubiam; *S. Bonav. Vasq.* aliique cum Amic. *d. 2. num. 86.* absolute dicunt esse invalidam, quia personæ divinæ exprimuntur tantum per actus notionales, cum Christus expresserit per proprietates personales; unde infert *Amic.* etiam non valere hanc, *in nomine Paternitatis, & Filiationis, & Spirationis passivæ*, quia non significantur supposita, sed tantum subsistentiæ, adeoque non sunt verba synonima. Quod si aliqua natio non haberet verbum plane synonimum verbis a Christo institutis, deberet, vel usurpare verbum in alia lingua, vel in sua adhibere illud, quod proxime accederet ad significationem a Christo intentam, cum enim Christus instituerit Sacramenta pro omnibus, voluit, inquit Palav. *n. 68.* & post eum Haun. *a num. 539.* ut confici possent in omni idiomate, ergo relinquere debuit tantam latitudinem in significatione, quanta sufficit, ut omnes linguæ possint suppeditare voces ad valorem Sacramentorum sufficientes, atque ex hoc inferunt Baptismum in lingua Tunchinensi valere, quamvis in hac non sit vox stricte respondens significationi vocis, *in nomine*, neque determinate exprimens singularem numerum.

32 §. 3. *Nomina, & verba transposita idem significant*, inquit *S. Th. hic q. 68. a 8. ad 3.* ex *Arist. l. 2.* Periherm. *c. 1.* parum ante finem; hinc transpositio, secundum se, facit mutationem tantum accidentalem, uti si dicam, *te baptizo in nomine Filii, & Patris, & Spiritus S.* uti habet *Tol.* & alii cum Dicast. *hic d. 1. num. 129.* & Aversa *p. 66. f. 5.* §. Octavo. *Nec obstat*, si præponendo *To Filii*, vellet significare hunc esse principium Patris, *nam* verba sonant oppositum, inquit Lugo *num. 117.* contra *Scotum*. Putant quidem Scotus *in 4. d. 3. q. 2. Trull.* & alii cum Sporer *num. 88.* hanc mutationem fore substantialem, *Ego Patris baptizo te in nomine, Filii, & Spiritus S.* E. contra Lugo *num. 112.* Arr. *num. 23.* dicunt esse tantum accidentalem, quia talis transpositio saltem apud Poetas non tolleret sensum, ergo nec in soluta oratione: sed Herincx *d. 2. num. 27.* recte distinguit, si enim To *Patris* efficiat pronomen, *ego*, & sensus sit, *ego pertinens ad Patrem*, mutatio erit substantialis, si autem efficiat, To *in nomine*, erit tantum accidentalis. Substantialis tamen est illa, *Baptizo in te nomine Patris*, uti recte Lug. Rhod. Con. *n. 69.* Hæc autem, *quidquid per istam S. Unctionem deliquisti, dimittat tibi Deus per visum*, non est tantum substantialis, sed etiam blasphema, ut recte Bernal. *n. 37.* Hinc videndum est, ne nexus verbi unius cum alio verbo evertat priorem sensum: Similiter ista, *meum est hoc corpus*, secundum *Spor.* est substantialis, quia non significat hoc esse corpus meum, sed hoc corpus pertinere ad me, qui est sensus longe alius: Similiter illa, inquit Herincx *quæst. 21. hoc corpus est meum*; sed dicendum est has aliasque similes formas ad summum esse æquivocas, ideoque sensum determinari debere ex intentione loquentis, uti dicetur *num. 38.*

§. 4. Si vox interrumpatur, v. g. si quis dicat, *ego te bapt.* & tum tussiat, vel respiret, vel interloquatur, & postmodum addat, *tizo*, *&c. Leand.* dicit fore mutationem accidentalem; *Bonac.* substantialem, Tamb. *hic c. 1.* §. 1. *num. 15.* stat pro *Leandro*, si fuerit tussis, vel respiratio brevis, quia censebitur adhuc manere una oratio: si autem sistat, vel interloquatur, sentit cum *Bonac.* In utroque tamen casu pro praxi recte suadet totum verbum repeti. Notant etiam recte Tamb. & Spor. *num. 93.* si confecrans post verba, *hoc est corpus*, inciperet concuti tussi per medium quadrantem, & postea adderet To *meum*, Sacramentum fore invalidum, quia To *meum* non faceret unam orationem cum antecedentibus; hinc deberet tota forma repeti: e contra si baptizans sic interrumpat, *Ego te baptizo:* (heus pueri silete; tuque æditue abi, & trahe campanas:) *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.* Bernal. *num. 70.* dicit non esse dubitandum, quin sit mutatio tantum accidentalis, & idem tenent *S. Th. Scot. Marchant.* quos citat, & sequitur Gob. *num. 97.* Si autem dicat, *Ego te baptizo:* (mulier, tene infantem melius:) & quia interrumpit, repetat *ego te* sed metuens, ne peccet repetendo, addat, *in nomine Patris, &c.* volens conjungere hæc ultima verba cum aliis prius prolatis, non habita ratione intermediorum, Sylv. *in Resp. var. p. 1. V. Baptism. caf. 2.* recte dicit Baptismum fore dubium, quia per illa intermedia, *ego te*, videntur quasi revocari priora, & ita dividi moraliter, ut non faciant unum cum ultimis, ergo debuisset, vel nihil repetere vel repetitis addere, To *baptizo*. Huc reducitur, si forma dimidiate ab uno, & dimidiate ab altero proferatur, uti si duo Sacerdotes audierunt eundem Confitentem, & unus dicat, *ego te*, alter addat, *absolvo a peccatis*, sensus enim formæ est falsus, cum neuter faciat, quod dicit se facere, eo quod uterque omittat partem essentialem formæ, uti recte Dicast. *num. 185.* & Bernal. *n. 79.* In Eucharistia tamen potest unus valide consecrare panem, & alter vinum. Item in Ordine, potest unus Episcopus conferre potestatem consecrandi, alter absolvendi, quia sensus, & veritas harum partialium formarum non dependent ab invicem. Similiter in Extrema Unctione potest unus ungere oculos, & proferre formam huic Unctioni respondentem, alter nares, & addere alteram formam, tertius pedes, &c. quia forma profertur per modum orationis, unus autem potest continuare orationem ab altero incœptam. E contra si unus apponat materiam proximam, & alter formam, uti si unus affundat aquam, vel ungat, & alter dicat formam Baptismi, vel Unctionis, Sacramentum non fit, quia forma est falsa, cum hoc dicens vere non abluat vel ungat, unde oppositam sententiam, quam *Fernandez de Heredia* dixit esse probabilem, merito dicunt esse improbabilem Diana, & Dicast. *de Bapt. d. 1. n. 181.* 34

§. 5. Hæ additiones, *Ego te baptizo in nomine Dei Patris, qui te creavit, &c.* item, *Hoc est materiale corpus meum*, sunt mutationes tantum accidentales: e contra, *ego te absolvo; hoc est aerium corpus meum*, sunt substantiales: uti & tum, si Arianus baptizet, *in nomine Patris majoris, Filii minoris, Patris increati, Filii creati*, uti omnes docent, quia tollitur sensus a Christo intentus, qui est significare Unitatem essentiæ in Trinitate personarum. Idem dicit Bernal. *num. 38.* si dicat, *in nomine Patris Omnipotentis, Filii Sapientis, &c.* si hæc epitheta sumat ut propria personarum, quibus adjunguntur, sed oppositum est probabilius, secundum dicenda *num. 64.* Putat tamen Con. *num. 71.* valiturum, si diceret, *baptizo te in nomine Patris, quem puto majorem, & Filii, quem puto minorem, &c.* quia ipsius putare, quod per separatam propositionem adjungitur, nihil faciat ad rem, & reliqua verba propositionis adhuc satis continent vim significandi hoc, quod Christus intendit: Addit *Rhodes* adhuc valiturum, quamvis diceret, *In nomine Patris majoris, &c.* si non intenderetur ut partem formæ, sed tantum ut explicationem sui erroris, & quasi in parenthesi; sed nisi addatur velut parenthesis in loquendo, aut aliunde significetur est velut explicationem, dicendum est formam absolute non valituram: quia prout externe jacet, clare significat inæqualitatem personarum. Quod si diceret, *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus Sancti*, multi docent cum *Bonac.* fore mutationem substantialem, quia non videtur significari unitas naturæ divinæ; oppositum tenent *Henriq. Suar. Con. Diana* & alii cum Dicast. *de Bapt. dist. 1. num. 96.* sicuti enim adhuc significatur una Deitas, quamvis dicatur *in nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus sancti*, quia quamvis ter dicatur, *Dei*, tamen dicitur in singulari, ita quamvis ter dicatur, *in nomine*, dummodo dicatur in singu-

lari, Palav. *n.* 81. recte dicit talem repetitionem fore æquivocam, ideoque determinationem sensus pendere ab intentione loquentis, uti dicetur *n.* 38. hinc concludit Gob. *n.* 98. talem Baptismum esse sub conditione reperendum. Major difficultas est, si tantum in fine aliquid addatur destructivum sensus a Christo intenti, uti si dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti*, & *B. Virginis* tanquam quartæ personæ in Deo; Item. *Hoc est Corpus meum*, *quod est immateriale*, *&c.* Sed videtur dicendum, si proferens velit ultima verba tanquam determinativa priorum, esse mutationem substantialem, quia sensus priorum restringitur & destruitur per posteriora, cum significatio non absolvatur, nisi secundum intentionem loquentis; e contra si addat tanquam continentia virtualiter aliam propositionem, est mutatio tantum accidentalis, quia advenit tanquam impertinens: hinc Sacramentum fit completis præcisse verbis necessariis, per quæ, uti suppono, intendit facere, quod per illa fieri potest, ita Con. *n.* 70. Rhod. supra, Lugo *n.* 127. Dicast. *hic d.* 1. *n.* 135. & 171. Quando autem aliquid additur tanquam pars prædicati, uti si dicatur, *hoc est Corpus meum aerium*, præsumitur semper addi tamquam determinativum prædicati, & *To corpus aerium* erit veluti unus terminus simplex significationes, & voce tantum complexus, ideoque restringitur & destruitur sensus formæ. Hinc Vasq. & Dicast. *n.* 169. hanc formam, *Ego te baptizo in nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus sancti*, & *B. Virginis*, putant potius semper esse invalidam, quia non annumerat B. Virginem modo deprecatorio, sed, eodem quo reliquas personas: e contra Bernal. *n.* 39. putat communiter fore validam, nam si proferens sit doctus, non habebit talem errorem; si autem sit rudis, absolute intendet facere, quod facit Ecclesia, ideoque significatio erit saltem ambigua & æquivoca, ergo determinabitur per intentionem loquentis vel per circumstantias, uti *n.* 38. dicetur.

35 §. 6. *Subtractio*, qua omittitur *To ego* in latina forma Baptismi & Pœnitentiæ: item *To in* in Latina forma Baptismi; *To enim* in forma Eucharistiæ, sunt mutationes tantum accidentales, quia *To ego* satis continetur in *To baptizo*, & *absolvo*: quamvis autem omisso *enim* tollatur sensus causalis, tamen hic non fuit a Christo intentus pro valore, quia illo non habito adhuc significatur totus effectus Sacramenti, uti recte cum communi Suar. *d.* 2. *s.* 5. Idem est si quis in forma Pœnitentiæ omittat, *in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti*: si tamen in hac omittat *To te* & omne æquivalens, erit mutatio substantialis, quamvis Confessarius dicens, *absolvo*, digito monstraret Pœnitentem. Idem est, si in forma Baptismi vel Confirmationis omitteret, *in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*; item si in forma Baptismi Germanica vel Gallica omitteret vocem, quæ significat *To ego*, desineret enim sensus, quia per verba in istis linguis non significatur persona; & idem est, si in eisdem aliisque linguis omitteret vocem, quæ significat *To in*, nam similiter desineret sensus; docet tamen cum aliis Gob. *tr.* 2. *num.* 71. si omisso, &, dicatur, *Baptizo te in nomine Patris*, *Filii*, *Spiritus sancti*, valere, quia sæpissime omittitur conjunctio, &, permanente sensu: contradicunt *Conrad. Vivald. Regin.* & alii negantes significari distinctionem personarum; sed Aversa *quæst.* 66. *s.* 5. §. *Septimo*, recte concludit satis esse præponi tertiæ personæ, dicendo, *in nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus sancti*. Addit Bernal. *n.* 40. non fore mutationem substantialem, si quis diceret, *accipite & manducate*, *hoc enim Corpus meum*, quia *To est* sæpe omittitur in sermone latino, sed alii communiter contradicunt, quando enim *To est* salvo sensu omittitur, clarius subintelligitur ex aliis adjunctis; de cætero non videtur mansura propositio, sed mera apprehensio complexa & veluti solum subjectum propositionis formandæ; si quis dicat, *hoc Corpus meum*.

36 §. 7. Circa *corruptionem*, notat *S. Th. q.* 60. *a* 7. *ad* 3. facilius induci mutationem substantialem, si corruptio fiat initio vocis, uti si pro *Patris* dicatur *matris*, talia enim dant alium sensum per se obvium. E contra non ita facile, si corruptio fiat circa finem, quia apud Latinos plurimæ sunt inflexiones in fine, quæ non variant significationes vocis, & verus sensus per illa, quæ antecedunt, quasi præoccupatur, hinc corruptio quæ advenit, non ita facile immutat sensum in audiente. Corruptiones accidentales sunt si erretur in quantitate vel in genere, uti si quis dicat, *baptizo*, secunda brevi; vel *hoc est Corpus meus*: aut etiam, *hic est Corpus meum*, dummodo *To hic* non sumatur adverbialiter sed adjective, uti recte Arriaga *n.* 6. Quod si casu vel ex ignorantia ponatur una littera vel syllaba pro alia, v. g. *barizo* pro baptizo, es pro est, *Fili* pro Filii, *Calis* pro Calix, est mutatio tantum accidentalis, nam, uti ex *Suar.* supra notant Lugo *num.* 108. & Gob. *num.* 87. necessarium non est, ut verba corrupta habeant per se sumpta in rigore significationem a Christo intentam, sed satis est, quod ex modo in circumstantiis, quibus hic & nunc proferuntur, audientibus ingerant sensum a Christo intentum: unde qui per syncopen aliquam syllabam absorbet, conficit Sacramentum, inquit Scot. *in 4. dist.* 3. *q.* 2. §. *De secunda variat.* Item qui balbutit & loco baptizo, dicit, *babapizo*: item qui non potest exprimere H. & R; ideoque dicit, *oc est copus*, vel etiam, *colpus meum*: item qui pro more loquendi, loco Spiritus, dicit, *Espiritus*; & ita Chinenses pro baptizo, dicunt *bapetizo*, teste Illf. *hic num.* 8. per quæ in illis circumstantiis, ex modo loquendi sufficienter exprimitur sensus a Christo intentus, uti etiam notant Marchant. Compt. *d.* 63. *num.* 9. Gob. *num.* 95. Et ratio horum a priori est, quia voces institutæ sunt saltem secundario ad hoc, ut si cum tali vitio proferrentur, adhuc esset significativæ earundem rerum; alioquin cum tale vitium facillime in sermonem incurrat, institutio fuisset minus utilis & obligatio utendi cum ejusmodi perfectissima expressione foret nimis rigida, uti innuit *Scot.* supra, & clarius Palav. *num.* 82. Potestque hic etiam ista regula servire, quod quando voces corruptæ ita conjunctæ non sunt aptæ ingenerare alium sensum præter intentum a Christo, non fit mutatio substantialis: e contra si etiam prout ita conjunctæ, sint aptæ ingenerare alium sensum, tum mutatio fit substantialis vel saltem dubia aut significatio æquivoca: hinc si quis sciens linguam latinam, diceret; *Ego te baptizo in nomine Patria*, *Filia*, & *Spiritua sancta*, aut etiam sic, *in nomine Patris*, & *Filia*, & *Spiritus sancti*, sensus esset omnino æquivocus, uti notant *Lugo*, & *Palav.* imo videtur absolute esse mutatio substantialis, quia verba in illis circumstantiis significant secundam Personam tanquam muliebrem: e contra Zacharias Papa Cap. *Retulerunt de consecr. dist.* 4. recte declaravit Baptismum ab ignaro linguæ latinæ sub hac forma confectum: *Ego te baptizo in nomine Patria*, & *Filia*, & *Spiritua Sancta*, fuisse validum, quia licet *To Patria* & *To Filia*, secundum se habeant aliam significationem, tamen ut conjuncta cum reliquis & ut prolata in illis circumstantiis non erant apta ingenerare alium sensum, præter intentum a Christo, simul cum indicio, quod in isto homine esset imperitia linguæ. Et idem est, ut innuit Gob. 89. si quis parum ignarus linguæ germanicæ sic baptizet *ich tauffe dir in namen der Vatter undt die Sohn undt das heilig Geist*.

§. 8. *Substitutio* scriptionis, nutuum, aliorumve signorum pro verbis, facit mutationem substantialem formæ in omnibus Sacramentis, excepto Matrimonio. Substitutio etiam unius litteræ pro alia aliquando facit mutationem substantialem, uti, *baptizo in nomine Matris*; *Confirma te*, *Absolve te*, *&c.* aliquando tantum accidentalem, uti *baptiso te*, *absalvo te*, *&c.* quia nempe priora ex communi hominum conceptione faciunt aliquem sensum, non autem posteriora prolata in illis circumstantiis. Si quis loco, *te*, diceret, *baptizo Petrum*, aut si Papa loco, *ego*, diceret *nos* baptizamus, esset mutatio tantum accidentalis, quia in istis circumstantiis non esset alius sensus, Lugo *num.* 107. Si autem diceret, *Hoc est corpus Christi*, Suar. *d.* 59. *sect.* 2. & Bosco *d.* 4. *s.* 3. *num.* 152. dicunt fore mutationem substantialem, quia non censetur loqui in persona Christi, Arriaga *num.* 3. dicit fore tantum accidentalem, quia sensus est: *Hoc est Corpus meum Christi*, sed videtur tenendum cum *Suar.* quia quamvis posset hic intelligi, tamen verba, prout jacent, hoc non significant, nequidem ambigue, nisi aliquid accedat. E contra si diceret, *Ecce corpus meum*, putat *Suar.* probabile esse mutuationem fore tantum accidentalem, fed Arr. *num.* 7. probabilius dicit, fore substantialem, To *Ecce* non videtur significare conversionem panis in Corpus Christi, vel saltem non significat materiam approximatam, cum a longe videns vere dicat, *ecce turrim*, ergo non significatur materia præsens, quod tamen Christus requisivit.

§. 9. Ad substitutionem revocatur, si aliqua vox sumatur æquivoce, aut mutetur in æquivocam, aut si addatur aliquid faciens sensum æquivocum: tum autem valet regula, quam dant Suar. Vasq. Con. Dicast. *num.* 137. & 180. Bernal. *num.* 35. quod determinatio ad hunc vel illum sensum peti debeat ab intentione proferentis vel a circumstantiis, quia ejusmodi voces sunt de se indifferentes ad utrumque sensum, & consequenter debent aliunde determinari, ergo per intentionem loquentis, vel hic deficiente per circumstantias. Et inde est, quod proferens verba æquivoca & intendens verum sensum, non mentiatur, quamvis prævideat alios accepturos in falso sensu; mentiatur autem, si intendat falsum sensum. Consequenter dicendum est, si quis dicens, *hic est Calix Sanguinis mei*, sumeret To *hic* adverbialiter, & tantum vellet significare; *hoc loco*, esset mutatio substantialis, quia non retineretur sensus a Christo intentus, qui est, ut significetur transitus substantiæ Vini in substantiam Sanguinis, qui transitus non significatur, si To *hic* sumatur adverbialiter. Similiter si quis dicens, *hoc est Corpus meum*, per To *meum* vellet tantum significare meum Sacerdotis, esset mutatio substantialis, nam forma debet proferri in persona Christi & significare, *Corpus meum Christi*. Notant tamen Amic. *num.* 97. & Lug. *num.* 122. si proferens ejusmodi verba æquivoca habeat intentionem significandi hoc, vel quod Christus significari voluit, vel quod Ecclesia significat, quam intentionem habere præsumitur quivis volens ponere Sacramentum, quamvis per errorem putaret Christum voluisse significari alterum sensum, qui falsus est, Sacramentum fore validum, quia intentio generalis significandi hoc, quod Christus significari voluit, prævalet alteri privatæ intentioni: sic enim exercite dispositus est per illam generalem intentionem, ut velit significari, quod significari debet, unde si doceretur veritatem, & interrogaretur, quem sensum vellet, diceret se velle hunc verum & non illum alterum erroneum, ergo cum determinatio verbi æquivoci pendeat ab intentione loquentis, hæc verba æquivoca, per intentionem prævalentem determinabuntur ad verum sensum. Admittit doctrinam illam Arr. *num.* 13. dummodo simul habeat expressam voluntatem conditionatam significandi verum sensum, si sensus suus sit forte falsus, alioquin, inquit, per intentionem illam generalem non satis determinabitur vox æquivoca ad verum sensum, quem ille nequidem suspicatur fuisse, ideoque nec confuse cognoscet. Neque juvat, inquit, quod intendat Sacramentum, nam non intendit per medium aptum, quod esset significatio veri sensus, quem sensum nullo modo videtur cognoscere, & consequenter nec intendere: & videtur idem tenire Gob. *tr.* 1. *a n.* 200. sed respondetur, cognoscere confuse sensum illum, hoc ipso quod intendat Sacramentum, cujus pars est significatio veri sensus; neque enim opus est, ut Minister sciat, quid voces significent, nam si quis plane ignorans hebraicum, proferat formam hæbraice, volens facere & significare, quod

quod Christus voluit, fiet Sacramentum, uti cum communi Bernal. *num.* 32. quamvis nec suspicaretur quidem, quid verba significent. Unde etiam Dicast. *d.* 3. *n.* 185. tandem consentit cum *Lugone*, dummodo proferens saltem habuerit voluntatem non retractatam faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit vera Ecclesia.

39 §. 10. Si pauci homines, v.g. unus Episcopus cum suis Diœcesanis conspirarent, ut vox *amo* imposterum idem significaret, quod vox *baptizo*, & baptizarent hac forma. *Ego te amo in nomine Patris*, *&c.* hæc substitutio faceret mutationem substantialem, usque dum per usum communiter notum vox *amo* obtinuisset illam significationem, quia significatio verborum in Sacramentis debet esse ex institutione & usu communiter recepto, & non per privatam ejusmodi voluntatem intrusa, uti notant communiter omnes cum Dicast. *d.* 1. *num.* 179. & Amic. *num.* 85.

Qui plura volet circa mutationem formarum, legat Dicast. *de Bapt. d.* 1. *dub.* 5. & 6. Tambur. *de Sacram. l.* 1. *c.* 1. §. 2. *Gob. tr.* 2. *casu* 2. ubi etiam in variis linguis plures formas Baptismi examinant, ex quibus a paritate poterit facile discurri de formis aliorum Sacramentorum.

40 *Q. 9. Quomodo peccet, qui facit mutationem materiæ vel formæ in conficiendo Sacramento?* R.

§. 1. Qui facit mutationem substantialem, peccat mortaliter, per le loquendo, quia est gravis irreverentia contra Auctorem Sacramentorum ponere partes præcipuas Sacramenti, & tamen contra mentem ipsius illud sine justa causa reddere invalidum, est enim abuti institutione Christi. *Nec obstat*, quod Confessarii sæpe non absolvant, etiamsi pœnitentes posuerunt dolorem!, & Confessionem, sicuti etiamsi volentes contrahere Matrimonium sæpe posuerunt consensum, sed sub conditione, quam postea impediunt, neque tamen ideo semper peccant; *nam* ista non sunt contra mentem Christi instituentis, qui dedit Confessariis potestatem ex causa justa differendi, autem etiam negandi absolutionem. Matrimonium autem fundatur in contractu mere humano, & quidem absoluto, cui tantum integre posito voluit Christus advenire rationem Sacramenti; non est autem irreverentia in Christum, si impediatur contractus absolutus, qualis irreverentia esset, si posito utrimque contractu absoluto aliquis vellet impedire, ne esset Sacramentum, v. g. si intenderet contrahere politice tantum & cum potestate dissolvendi, quando vellet. *Si instes*, sicuti Christus voluit consurgere Sacramentum Matrimonii, nisi integre posito absoluto contractu, & ideo non est irreverentia in Christum, si impediatur illius completio, ita etiam noluit consurgere alia Sacramenta, nisi integre positis eorum partibus, ergo similiter non erit irreverentia, si impediatur completio. R. n. consequentes contractus matrimonialis secundum se nihil habent specialiter sacrum, antequam simul positæ subsint institutioni Christi tanquam formæ totali: in aliis Sacramentis, partes, quæ antecedunt, habent aliquid specialiter sacrum, vel secundum se, vel saltem ex præcepto Ecclesiæ, quæ propter honestatem religionis tales partes ordinat ad totum Sacramentum complendum, uti patebit consideranti singula Sacramenta, ergo sine justa causa impedire hanc completionem erit contra virtutem Religionis.

41 §. 2. Qui facit mutationem accidentalem, si hæc sit notabilis, peccat mortaliter: si autem non sit notabilis, est ad summum veniale: quia mutatio accidentalis est deordinatio ab uniformitate Ecclesiæ, ergo cum Ecclesia in administratione Sacramentorum justissime præcipiat uniformitatem, si materia hujus deordinationis sit gravis, sive in re notabili, erit peccatum grave; si levis, leve. Quod si mutatio accidentalis non sit contra præceptum, sed tantum præter usum communiorem Ecclesiæ, uti si in hyeme pro Baptismo repefacias aquam saltem in manu tua, ne frigus noceat infanti; si pro Confirmatione signes chrismate valde magnam crucem in fronte, aut e contra vino tantum antiquo vel rubro; si in his partibus tecto capite absolvas pœnitentem, &c. poterit nullum esse peccatum.

42 §. 3. Mutationes accidentales & notabiles sunt, in forma Baptismi omittere *To Et*: Dicast. *d.* 1. *n.* 117. contra *Con.* Item in Ecclesia Latina pro consecratione uti pane fermentato vel forma græca, Gob. *tr.* 2. *n.* 72. & Spor. *hic n.* 88. Item in forma consecrationis omittere, *Novi & æterni testamenti*, Con. *n.* 84. Item formam consecrationis dicere in lingua vulgari, Bernal. *d.* 6. *s.* 5. *n.* 93. Item in Extrema Unctione uti oleo antiquo loco novi; aut omittere *To Sanctam & piissimam misericordiam*, aut nomen sensus illius, qui inungitur, *Suar. Bonac.* & alii cum Dicast. *de Extrem. Unct. n.* 68. Item formam Baptismi sic proferre *in nomine Filii*, & *Patris*, & *Spiritus Sancti*, Aversa *q.* 66. *s.* 5. §. *Octavo*. Item *in nomine Patris omnipotentis*, & *Filii sapientis*, & *Spiritus Sancti consolatoris*, uti innuit Bernal. *n.* 51. quia fit dubium, an hæc apponantur ut propria an ut appropriata tantum. Item in Baptismo omittere magnam partem cæremoniarum, Bernal. *n.* 93.

43 §. 4. Mutationes non notabiles sunt, si quis, etiam latine sciens, vulgari lingua baptizet, Dicast. *de Bapt. d.* 1. *num.* 131. Item in forma Baptismi aut Pœnitentiæ omitteret *To Ego*, vel in forma Baptismi, & Confirmationis *To Amen*, Sor. Vasq. Con. Dicast. ll. 130. Item in forma consecrationis omittere *To enim*, Suar. Henriq. Bonac. Dicast. *de Eucbar. d.* 3. *n.* 63. contra Gabr. Nugn. Vasq. Gom. *n.* 67. qui putant esse notabilem. Etiam notabilis non est, pro Extrema Unctione admiscere parum antiqui olei cum novo: neque notabilis est, venialis tamen est, inquit Bernal. *n.* 70. si baptizans, absque necessitate sufficiente formam interrumpat aliis verbis; item veniale est sine rationabili causa repetere seu bis dicere unum verbum vel unam syllabam formæ, Gob. *n.* 41. Spor. *n.* 95. totam autem repetere, quamvis sub conditione, esset mortale, Gob. *n.* 378. Spor. *n.* 78. cum communi.

§. 5. Si quis sine necessitate baptizet, confirmet, vel absolvat plures, dicendo in plurali, *Ego vos baptizo*, *&c. Scot. Gob.* & *Con.* dicunt esse notabilem mutationem, ideoque mortalem, quia videtur esse in re gravi: *Henriq. Valent. Regin.* & alii dicunt non esse notabilem, ideoque venialem tantum quæ utraque sententia probabilis est, sed postrema probabilior, Dicast. *de Bapt. d.* 1. *n.* 138. 44

§. 6. Facere absque necessitate mutationem, de qua dubitas, an sit substantialis an accidentalis, est mortale contra religionem, Bernal. *n.* 95. quia est fine justa causa exponere se formali periculo gravis irreverentiæ contra Auctorem Sacramentorum. 45

§. 7. Facere, aut exponere se periculo faciendi ejusmodi mutationes substantiales potest etiam esse mortale contra charitatem, si nempe proximus privetur vel exponatur periculo privationis magni boni, secundum communem æstimationem: quandoque etiam potest esse contra justitiam, si administrans Sacramentum etiam ex justitia ad hoc teneatur, uti Parochus. *Dixi*, magni boni secundum communem æstimationem, nam licet minimum, gratiæ augmentum sit magnum simpliciter bonum, tamen inter plurima augmenta, quæ fieri possunt per Sacramenta aliaque bona opera, communi æstimatione non reputatur grave damnum vel gravis injuria, si quis per invalidationem Sacramenti facile iterabilis neque hic & nunc necessarii proximum impediat a consecutione alicujus gratiæ, Bernal. *n.* 99. 46

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut Minister det valide Sacramentum?

„ RESP. Ad valorem Sacramenti in Ministro, non fides vel „ probitas, sed (præter potestatem & jurisdictionem in quibusdam) requiritur intentio, seu voluntas, saltem virtualis „ & absoluta, vel huic æquivalens, faciendi non tantum extern„ num illum actum, sed Sacramentum, vel saltem id, quod „ facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Est communis ex „ *Trid. sess.* 7. *can.* 11. Ratio prioris partis est, quia Sacramen„ ta operantur, non ex dispositione Ministri, sed virtute divi„ na, secundum institutionem & meritum Christi. Ratio poste„ rioris, quia ad confectionem Sacramenti requiritur talis inten„ tio, quæ actionem determinet ad esse Sacramentale, tollat„ que indifferentiam verborum & actionum: talis autem non „ est intentio solius actionis externæ, quæ ad alios fines, v. g. „ ad ludum potest referri.

„ Dixi I. *Saltem virtualis*: tum quia non sufficit interpreta„ tiva, vel habitualis (qualis etiam potest esse in ebrio & dor„ miente) cum actus ab ea procedens non sit humanus & de„ liberatus, seu liber in se; tum quia actualis, qua scilicet actu „ intendis, & vis hoc facere, etsi melior sit & consulta, non „ tamen requiritur: cum enim ea non sit in nostra potestate, & „ homo facile distrahatur, nimis durum & plenum scrupulis fuis„ set, si hanc Christus requisivisset. Virtualis autem dicitur quæ „ ex actuali præcedente relicta, durat in aliqua actione, vi il„ lius incepta, & continuata; ut si ex intentione, baptizan„ di, vel celebrandi vadas ad Ecclesiam, sacras vestes induas, „ Altare vel baptisterium accedas, etsi interim omnia alia cogi„ tes. Ratio, quia hoc sufficit, ut actio illa sit humana, & mo„ ralis, Laym. *l.* 5. *t.* 1. *c.* 5. *Unde resolves*

„ I. Si Sacerdos habens forte ante se panem, recitet factum „ & verba Christi, non ideo consecrat.

„ II. Impotens rationis, ebrius, vel somnians, non conficit „ Sacramentum, etiamsi ante ebrietatem, vel somnum id in„ tenderit, quia non agit humano modo. Laym. *l. c.*

„ III. S. Athanasius in lusu puerili vere baptizavit; quia in„ tendit facere, quod viderat in templo fieri ab Episcopo.

„ IV. Hæreticus valide baptizat, & contrahit Matrimonium, „ etsi non credat hoc esse Sacramentum, rideat, & contemnat: „ imo etsi nolit facere quod facit Ecclesia Romana, sed quod „ sua, falso putans, non Romanam, sed suam esse veram; „ etsi etiam per hoc nolit conferri gratiam. Ratio, quia inten„ tio generalis, quia vult, quod Christus instituit, prævalet in„ tentioni provenienti ex errore privato. Bonac. *t.* 1. *d.* 1. *q.* 3. „ *p.* 2. *n.* 9. Suar. Fill. &c.

„ V. Non debet repetere sub conditione consecrationem, qui „ in ipsa fuit distractus; vel qui minores hostias ad altare detu„ lit, de quibus majorem consecrans, non explicite cogitavit, „ nec detexit.

Dixi II. *Absoluta*, quia conditionata suspendit effectum, quod, „ præterquam in matrimonio, fieri non potest. *Unde resolves*

„ I. Validum est Sacramentum collatum sub conditione præ„ terita, aut præsenti necessaria, vel contingente, si conditio „ vere sit impleta, v. g. absolvo te, si vis dimittere concubinam, „ si capax es, baptizo te, si non es baptizatus. Bon. *l. c. n.* 18.

„ II. Nullum est Sacramentum datum sub conditione futu„ ra, sive sit hæc contingens, ut absolvo te, si restitues, si di„ miseris concubinam, &c. sive necessaria, adjecta animo suspen„ dendi Sacramentum, ut absolvo, si cras sol orietur. Bon. *ibid.* „ Suar. Con. &c.

„ III. Dubium est Sacramentum collatum sub conditione oc„ culta, humano modo incognoscibili, v. g. Baptizo, si es præ„ destinatus, si Deus videt te hoc anno moriturum.

„ IV. Graviter peccat, qui administrat Sacramentum (ex„ cepto Matrimonio) sub conditione, non solum futura (quod „ semper est mortale) sed etiam præsenti; aut præterita; si-

LIBER SEXTUS.

DE SACRAMENTIS.

1 HAbebit hic Liber Tractatus sex: 1. Agetur de Sacramentis in genere. 2. De Baptismo, & Confirmatione. 3. De Eucharistia. 4. De Pœnitentia. 5. De Extrema-Unctione, & Ordine. 6. De Matrimonio.

PARS PRIMA.

De Sacramentis in genere; & in specie de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia.

TRACTATUS PRIMUS.

De Sacramentis in genere.

CAPUT PRIMUM.

De natura Sacramenti novæ legis.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

2 „ RESp. Est res sensibilis, quæ ex stabili institutione Christi, „ vim habet sanctitatis, sive gratiæ justificantis efficien- „ dæ, & per consequens significandæ. *Unde resolves*

„ I. Ad essentiam Sacramenti requiri tria. 1. Ut sit signum „ stabile. 2. Ut significet veram sanctitatem. 3. Ut eandem „ efficiat ex opere operato, id est, usu suo, & applicatione per „ propriam efficaciam, & non ex opere operantis, sine per a- „ ctum aut dispositionem ministrantis, vel suscipientis, quæ etsi „ ad effectum Sacramenti requiratur, non tamen ut causa, sed „ ut conditio, sine qua non.

„ II. A definitione talis Sacramenti excludi. 1. Sacrificia tam „ novæ quam veteris legis: quia hæc non sunt instituta ad grati- „ am ex opere operato conferendam, (etsi nihilo minus Sacri- „ ficium novæ legis sic eam impetret ei, pro quo offertur, non „ ut Sacramentum, usu suo, & applicatione, sed per modum „ impetrationis) sed ad cultum Deo præstandum. *Kon. d. 60. a.* „ 22. 2. Figuras, & Sacramenta veteris legis, v. g. Circumcisionem, „ transitum maris rubri, agnum paschalem, varias item purifi- „ cationes, & consecrationes Sacerdotum; tum quia a Christo „ non sunt instituta; tum quia veram sanctitatem non efficie- „ bant. Ac licet circumcisio aliquando subtulerit peccatum ori- „ ginale per veram gratiam, id fecit vel ex opere operantis in „ adultis, vel non ex opere operato simpliciter, & rigorose, tum „ quia non continuit gratiam, ut causa physica, vel ut causa mo- „ ralis, quia nondum erat exhibita Passio Christi, & meritum, „ ex quo gratia pendebat, sed tantum ex speciali privilegio: tum „ quia non contulit gratiam formaliter qua Circumcisio, & ex sua „ institutione, sed quatenus erat professio fidei; neque vi applica- „ tionis, & usus sui, alioquin enim omni non ponenti obicem, „ & quidem præter omne meritum contulisset, quod est falsum. „ V. Fill. *t. 1. c. 1. & 5. q. 8. & c.* 8. 3. Ea, quæ dicuntur sacramen- „ talia, v. g. Benedictio Abbatis, consecratio virginis: quia præ- „ cise ex usu suo, & opere operato, gratiam non conferunt, uti „ nec actus virtutum, præterquam quod hi sensibiles non sint. „ 4. Lotionem pedum Apostolicorum, insufflationem Christi in „ Apostolos, per quam Spiritum Sanctum illis dedit. Item ver- „ ba Christi ad Magdalenam, & Paralyticum, *Remittuntur tibi* „ *peccata*, quia non fuerunt signa instituta stabiliter ad gratiam „ conferendam. 5. Martyrium, ob eandem causam: esto enim „ ex opere operato gratiam conferat, non tamen est specialiter ad „ hoc institutum. *V. Scholast.*

ADDENDA.

3 QU. 1. *Quot sint, & quomodo dividantur Sacramenta novæ legis?* Resp. §. 1. Esse septem docet fides.

Dices. Scriptura nullibi dicit esse septem determinate. Resp. 1. Etiam nullibi dicit esse quatuor, tria, duo vel unicum determinate. Resp. 2. Nullibi hoc dicit, expresse, c. æquivalenter, n. nam de singulis septem, & non de pluribus dicit esse Sacramenta; neque aliter dicit esse tres determinate Personas in Deo, quod tamen fide divina credimus. *Baptismi* institutio habetur Matth. *ult. v.* 19. & Joan. 3. *v.* 5. Vis autem sanctificandi, ad Ephes. 5. *v.* 26. & ad Tit. 3. *v.* 5. *Confirmatio* colligitur ex Act. 8. *v.* 17. & *c.* 19. *v.* 6. ubi dicitur Spiritus Sanctus datus per impositionem manuum Apostolorum. *Eucharistiæ* institutio describitur 1. ad Corinth. 11. Vis sanctificandi, Joan. 6. *v.* 55. Ritus, Matth. 26. *Pœnitentiæ* institutio, & vis sanctificandi asseritur Joan. 20. *v.* 23. & 2. ad Corinth. 5. *v.* 19. *Extremæ Unctionis* ritus, & effectus habetur Marci 6. *v.* 13. uti probabiliter tenent multi. Ritus, Jacobi 5. *v.* 14. Vis sanctificandi, *v.* 15. *Ordinis* institutio, ad Ephes. 4. *v.* 11. Ritus, 1. ad Timoth. 4. *v.* 14. & 2. ad Timoth. 1. *v.* 6. *Matrimonii* institutio, Matth. 19. *v.* 3. Imo verba illa ad Ephes. 5. *v.* 32. *Sacramentum hoc magnum est*, multi PP. cum Bellarm. *hic lib.* 2. *cap.* 24. explicant de Matrimonio novæ legis. Quod autem illa loca Scripturæ debeant intelligi de septem Sacramentis, declarat nobis vera Christi Ecclesia in Conc. Flor. *post. sess. ult. in Decreto Eugenii IV.* ad Armenos, item in Trid. *sess.* 7. Can. 1. Atque ita tenuerunt etiam SS. PP. quos pro singulis Sacramentis refert Bellarm. *c.* 4.

Inst. Lotio pedum, quæ Joan. 13. describitur a Christo facta in ultima cœna, etiam erat Sacramentum, nam *S. Ambr. l.* 2. *de Sacram. c.* 1. vocat mysterium sanctificationis: *S. Cypr. in serm. de ablut. pedum*, dicit esse mysterium & Sacramentum. *S. Bern. in serm. de Cœna Dom.* dicit pro Sacramento esse & non pro solo exemplo. R. n. ass. quia non fuit a Christo instituta ad causandam gratiam: relati autem PP. vocant mysterium, quia erat summa humiliatio summi Dei; item vocant Sacramentum, late, quia erat signum sacrum, quod, quando ponebatur, habebat occultam significationem, quia significabat gratiam præexistentem in Apostolis, & prærequisitam ad Eucharistiam. Quod autem *S. Ambr.* lotionem illam habuerit tantum veluti aliquid sacramentale, patet inde, quia quamvis illam observaret in Ecclesia sua Mediolanensi, tamen addit, se non reprehendere Romanam, quæ non observabat; ergo non agnovit esse Sacramentum, quod ex institutione Christi debuisset observari in Ecclesia.

§. 2. Conveniens fuit esse septem determinate Sacramenta, 4
uti recte ostendit *S. Th.* 3. *p. q.* 65. *a.* 1. a comparatione vitæ spiritualis cum corporali: nam sicuti ad vitam corporalem & finem naturalem hominis septem concurrunt, quorum quinque se tenent ex parte singulorum, reliqua duo ex parte Reip. nempe homo debet 1. generari & nasci; 2. corroborari; 3. nutriri & crescere; 4. cum homo, ut pote passibilis, sæpe ægrotet, debet curari, si in morbum incidat; 5. quia habet hostes, debet armari ad defensionem, si impetatur; 6. regi debet a Magistratibus; 7. debet in Rep. esse propagatio naturæ & educatio prolium: simili modo ad vitam spiritualem & finem supernaturalem hominis concurrunt septem Sacramenta, quorum quinque prima ad spiritualem uniuscujusque hominis in se ipso perfectionem; duo ultima, ad totius Ecclesiæ bonum ordinata sunt; nam 1. per Baptismum spiritualiter renascimur; 2. per Confirmationem roboramur in fide & gratia; 3. per Eucharistiam nutrimur & excrescimus in viros perfectos: 4. per Pœnitentiam spiritualem sanamur, si in ægritudinem peccati inciderimus: 5. per Extremam Unctionem armamur ad ultimam luctam cum diabolo; 6. per Ordinem fit potestas administrandi res sacras, & quoad has, regendi populos; 7. per Matrimonium datur gratia ad multiplicandam Ecclesiam per honestam generationem, & educationem prolium.

§. 3. Sacramenta varie dividuntur, nam 1. alia dicuntur *vivorum*, 5
quæ per se causant secundam tantum gratiam, ideoque supponunt suscipientem habere vitam, id est, esse in gratia, uti Confirmat o, Ordo, Matrimonium: Alia *mortuorum*, quæ de se causant primam gratiam, ideoque suscipi possunt a peccatore, uti Baptismus & Pœnitentia. Quod Eucharistia & Extrema Unctio imo & reliqua Sacramenta vivorum, aliquando per accidens causent primam gratiam, docent plurimi cum Castr. *t.* 18. *p.* 13. *n.* 6. Gonet *d.* 3. *n.* 155. Bosco *d.* 1. *f.* 5. *concl.* 5. Gob. *t.* 4. *n.* 460. Illf. *nu.* 51. 2. Alia sunt formata, alia informia: *Formata* dicuntur, quæ in suscipiente habent suum effectum, namque causant gratiam, ad quam causandam suscipiuntur, quæ gratia dicitur forma, quia est decor & pulchritudo animæ. *Informia* sunt, quæ quamvis valida sint, tamen non habent effectum suum, eo quod ponatur obex gratiæ alioqui per tale Sacramentum causandæ, uti si quis adultus suscipiat Baptismum vel Matrimonium sine ullo dolore de actualibus mortalibus, quæ commisit. 3. Aliud est *permanens*, uti Eucharistia, & secundum aliquos cum *Sporer* hic *p.* 4. *n.* 351. etiam Matrimonium. Aliud est *transiens*, qualia sunt, quæ præcipue consistunt in actione, quæ physice transit, uti ablutio, unctio, &c. quare probabilius est esse etiam Matrimonium. 4. Aliud est *characteristicum*, sive imprimens characterem, nempe Baptismus, Confirmatio, Ordo, quæ ideo reiterari non possunt, uti docent Florent. supra & *Trid. s.* 7. Can. 8. *v.* Dicast. *d.* 1. *a nu.* 159. Lugo *d.* 6. *f.* 1. Aliud *non Characteristicum*, uti Eucharistia, Pœnitentia, Unctio, Matrimonium, quæ ideo ab eodem homine iterari, sive sæpius suscipi possunt.

DUBIUM II.

Quid circa materiam & formam Sacramentorum observandum?

„ SUppono, Sacramentum dupliciter sumi, 1. Per mo- „ dum compositi physici, in quo res sensibilis & actio, „ (verb. grat. in Baptismo aqua & ablutio; in Unctione o- „ leum & Unctio) dicitur materia. Et quidem oleum & aqua, materia

„ teria remota; actio vero illa, materia proxima; verba au- „ tem, aut quod eorum loco ponitur (ut in Matrimonio, si- „ gnum consensus) dicuntur forma. 2. Per modum compositi „ artificialis, & tunc dicta materia & forma, id est, res & „ verba, simul habent se instar materiæ: significatio vero eo- „ rum, instar formæ. Hinc quæritur de materia & forma, „ priore sensu.

„ Resp. 1. Ut Sacramentum sit validum, debet inter ma- „ teriam & formam, verbi gratia, inter effusionem aquæ, & „ pronuntiationem verborum tanta esse conjunctio, ut secun- „ dum moralem hominum æstimationem, spectata natura cu- „ juscunque Sacramenti, una alteram efficiat; hoc est, ut ver- „ ba censeantur cadere in talem rem, & cum ea unum tota- „ le signum constituere. V. Bon. *t.* 1. *d.* 1. *q.* 2. *p.* 2. *Suar.* „ *Con. &c. Unde resolves*

„ I. In Baptismo, Confirmatione, Unctione, & Ordine re- „ quiritur talis conjunctio, ut dum, Minister verba pronuntiat, „ moraliter censeatur etiam lavare, &c.

„ II. In Pœnitentia, absolutio satis diu potest differri; sicu- „ ti in judiciis sententia post examen causæ.

„ III. In Matrimonio, unius consensus potest alterius con- „ sensum tamdiu sequi quamdiu hic moraliter permanere cense- „ tur; sicut in aliis contractibus. *V. Con.* hic *c.* 6.

„ Resp. 2. Ut valeat Sacramentum, non debet fieri subsitan- „ tialis seu essentalis mutatio materiæ vel formæ, accidentalis „ vero mutatio, etsi sæpe illicita sit, non tamen invalidum „ facit Sacramentum. Porro substantialis mutatio materiæ di- „ citur, quando secundum communem usum & æstimationem „ hominum, differt nomine & re, ab ea quam Christus præ- „ scripsit. Accidentalis dicitur, quando cum ea eundem reti- „ net usum & nomen. Formæ mutatio essentialis est, quando „ non manet idem sensus: accidentalis, quando manet. Laym. „ *l.* 5. *t.* . . . *c.* 4. *ex commun. Unde resolves*

„ I. Nullum est Sacramentum, si materia cruda consecretur, „ sive hæc differat specie substantiali a pane, sive non; quia „ communiter non censetur aut dicitur panis. Item si aquæ „ artificiales adhibeantur in Baptismo; quia non habent com- „ munem usum, & nomen aquæ elementaris; esto physice spe- „ cie non discrepent. *V. infra de Baptismo.*

„ II. Valet Sacramentum, etsi aqua Baptismi sit calida, &c. „ Item si panis Eucharisticus fit ater, fermentatus, &c.

„ III. Defectu formæ, Sacramentum est nullum. 1. Si lite- „ ræ aliquæ mutentur, variantes sensum; quod facile fit in ini- „ tialibus, v. g. *in nomine matris, milii*, &c. 2. Si magna „ fiat interruptio verborum, ita ut moraliter non videantur co- „ hærere. 3. Si forma divisim pronuntietur, v. g. unus dicat, „ *Ego te baptizo*, alter *In nomine Patris*, &c. quia erunt duæ „ formæ imperfectæ, & sensus falsus, Fill. *t.* 1. *c.* 4. *qu.* 5. Bon. „ *l. c. q.* 2. *p.* 1.

„ Forma valet, etsi non liceat. 1. Si omittas voces non „ essentiales, v. g. *Ego & Amen*, in Baptismo: *Enim*, in for- „ ma Eucharistiæ, Bon. *d.* 4. *q.* 3. *p.* 1. *n.* 9. & 10. ex *Suar.* „ &c. 2. Si quid addas, v. g. *In nomine Patris, qui te crea-* „ *vit &c.* 3. Si substituas synonyma, v. g. *abluo* pro *baptizo*. „ 4. Si tantum transponas, ut, *hoc meum est corpus: Ego ba-* „ *ptizo*. 5. Si verba corrumpas ob præcipitantiam & balbutiem: „ v. g. *hoc est corpus meus*, vel *hic est enim calix meu*. 6. Si „ interruptio fiat parva, v. g. *Ego te baptizo*, & interponat, „ ista aquà est nimis frigida, vel, Custos, verte folium, *In no-* „ *mine Patris*, &c. *l. c.* V. Bon. *l. c.*

ADDENDA.

7 QUest. 2. *Quænam sint materiæ remotæ & proximæ omnium Sacramentorum?* R. *In Baptismo*, remota est aqua: proxima, ablutio. *In Confirmatione*, remota est Chrisma benedictum, proxima, unctio per manum Episcopi, *In Eucharistia*, remota est panis & vinum: proxima, Corpus & Sanguis Christi cum speciebus. *In Pœnitentia*, remota sunt peccata post Baptismum commissa: proxima est dolor, propositum, confessio & satisfactio. *In extrema Unctione*, remota est oleum benedictum: proxima, unctio infirmi. *In Ordine*, remota sunt instrumenta: proxima, est eorum traditio: vel in quibusdam Ordinibus, remota sunt manus Episcopi: proxima, est illarum manuum impositio. *In Matrimonio*, remota sunt corpora contrahentium, proxima, est eorum mutua traditio.

8 *Q.* 3. *Quid præterea sit notandum circa conjunctionem formæ cum materia Sacramenti?* R. Hoc unum: Si quis confessum absolvat post horam, facit valide, quia Pœnitentia, quæ fit ad modum Judicii, patitur illam distantiam formæ a materia: e contra si quis cœperit ungere infirmum, & quia, inter ungendum, putat esse mortuum, desistat, post horam autem videns vivere, reliquas unctiones addat, & totam formam proferat, facit invalide, quia in hoc Sacramento, quod institutum est ad modum deprecationis, ut conjunctæ cum unctione, debet forma magis conjungi cum tota materia, *Tamb.* hic *c.* 1. §. 1. *n.* 6. & 8. Similiter cum proportione loquendum est de aliis Sacramentis.

9 *Q.* 4. *Quomodo materiæ, & formæ Sacramentorum determinatæ?* Resp.

§. 1. Sunt ita determinatæ, ut si hæ res, & verba non adhiberentur, sed vel nulla vel simpliciter alia, non fierent Sacramenta. S. Th. 3. *p. q.* 60. *a.* 5. & omnes Catholici contra varios hæreticos apud Bellarm. *l.* 1. *c.* 19. & apud Bernal. *d.* 3. *f.* 3. Estque hoc absolute de fide, inquit Suar. *d.* 2. *f.* 3. & probat ex perpetuo usu in Ecclesia, ideoque habetur traditio Apostolica, secundum regulam S. August. de Baptismo. *Quod universa tenet Ecclesia, nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi authoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Idem docent SS. PP. apud *Suar.* supra. Idem significat Trid. *s.* 21. *c.* 2. docens in Ecclesia semper fuisse potestatem mutandi aliqua circa administrationem Sacramentorum, *salva eorum substantia*; ergo manifeste innuit ex certis rebus, & verbis constare substantiam Sacramentorum, quæ nequidem ab Ecclesia mutari possit; has autem res, verba declaravit Conc. Florent. *s.* ult. in decreto Eugenii IV. ad Armenos.

§. 2. Materiæ Sacramentorum sunt determinatæ ad certa præ- 10
dicata simulque ad aptitudinem pro certis usibus, *S. Th.* supra, & quoad rem omnes. Ratio est, quia ad hoc sunt institutæ, ut in usu sui significent gratias, & effectus, quos causant, ergo quando non habent prædicata requisita, & aptitudinem ad tales effectus significandos, non sunt materiæ talis Sacramenti: Sic 1. materia Baptismi determinata est, non tantum ad prædicatum aquæ naturalis, ut docent *Florent. & Trid.* sed etiam aquæ habentis aptitudinem ad abluendum, uti pluribus explicat Dicast. *de Bapt. d.* 1. *dub.* 3. Materia Confirmationis, ad prædicatum physicum Chrismatis apti ad ungendum, & ad prædicatum morale benedicti ab Episcopo, &c. uti suis locis dicetur, quando de Sacramentis in particulari.

§. 3. Formæ Sacramentorum determinatæ sunt ad certam si- 11
gnificationem, & sensum, quem Christus intendit, *S. Th. a.* 7. & putat, quia verba non sunt assumpta propter materialem sonum, sed propter significationem; hinc diversæ omnino voces, etiam in diverso idiomate, faciunt idem Sacramentum, dummodo faciant illum sensum, quem Christus intendit, uti dicetur num. 30.

§. 4. Christus censetur per verba formarum Sacramentalium 12
intendisse illum sensum, imprimis quo significatur proprius effectus Sacramenti: deinde quem traditio, Concilia, SS. PP. vel Doctores communiter designant tanquam a Christo intentum, uti suis locis declarabitur, quando de formis singulorum Sacramentorum.

§. 5. Materiæ, & formæ non sunt uniformiter in omnibus 13
Sacramentis determinatæ a Christo, sed in uno est determinatio secundum individuum, in aliis secundum speciem, in aliis tantum secundum genus: Sic pro materia partiali in Eucharistia determinatum est hoc individuum Corporis, & Sanguinis Christi, in Baptismo determinata est species infima aquæ naturalis; in Pœnitentia dolor in genere, communis contritioni, & attritioni; peccatum in genere, commune gravi, & levi, &c. Pro Ordine, aliquid in genere significativum potestatis, quæ confertur: in Matrimonio, contractus in genere legitimus quo tradatur mutuum jus ad usum corporum. In aliquibus Sacramentis dubium est, an materia sit unius speciei infimæ, an unius generis, nam materia pro confirmatione est Chrisma, quod forte confici potest ex oleis, & balsamis specie distinctis. Pro consecratione, est panis ex tritico, forte etiam ex spelta, vel siligine; item vinum rubrum, & album, quæ forte specie physica distinguuntur. Quod ad formas attinet, hæ in sex primis Sacramentis sunt determinatæ ad significationem stricte verbalem; in quinque primis Sacramentis, sunt quoad significationem determinatæ ad speciem infimam; in Ordine, ad genus tantum; In Matrimonio, tantum ad genus signi externi, nam forma possunt esse verba vel formalia, vel tantum æquivalentia, uti sunt scriptio, nutus, quæ inter se specie distinguuntur. Ratio horum omnium a priori est voluntas Christi instituentis, quam rescimus, partim ex doctrina Conciliorum, Patrum, & Theologorum, partim ex praxi totius Ecclesiæ.

Q. 5. *An materiæ & formæ Sacramentorum possint mutari ab* 14
Ecclesia? R.

§. 1. Secundum quod determinatæ sunt a Christo, non possunt mutari in Ecclesia proxime, & formaliter, ut significat *Trid. s.* 21. *cap.* 2. dicens Ecclesiam posse mutare aliqua circa administrationem, attamen *salva Sacramentorum substantia*, exceptio enim firmat argumentum in contrarium. Et quamvis Christus potuisset Ecclesiæ relinquere potestatem immutandi materias, & formas, tamen hoc non fuit congruum. 1. quia decebat ista immediate a Christi voluntate pendere, qui solus erat author Sacramentorum, & gratiæ. 2. Hoc conferebat ad majorem dignitatem Sacramentorum. 3. Aliter non fuisset illa perpetua uniformitas, sed per frequentes variationes facilius contingere potuissent errores in applicatione mediorum ita necessariorum ad salutem. *Dixi*, proxime, & formaliter, id est, directe tollendo, seu non retinendo prædicatum illud in materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit; de cætero potest Ecclesia mutare remote, & materialiter substantias Sacramentorum, dummodo illa, quæ ab Ecclesia substituuntur, retineant prædicatum illud, & illam significationem, quæ Christus tali Sacramento inesse voluit, uti jam declarabitur.

§. 2. *Objicitur* 1. Peccata post Baptismum commissa sunt ex 15
determinatione Christi materia Sacramenti Pœnitentiæ, sed hoc mutat Ecclesia, quando peccata reservat, nam facit, ut non maneat materia absolutionis, ergo. Resp. n. min. nam secundum se manet materia absolutionis, sed Ecclesia tantum aufert quibusdam Confessariis jurisdictionem, per quod fit, ut talis Pœnitens respectu talium peccatorum non sit subditus Confessario, & consequenter, ut talia peccata non sint *peccata subditi*; quod tamen Christus requisivit ad materiam Pœnitentiæ, ergo sicut ille, qui facit aquam congladiari, non ideo mutat materiam Baptismi, quamvis reddat hic & nunc inepta ad Baptismum, eo quod ab ea tollat prædicatum fluibilitatis, quod Christus requisivit ad materiam Baptismi, ita & hic.

Objic. 2. Presbyterium, & Diaconatus conferebantur olim, & nunc adhuc conferuntur valide apud Græcos Catholicos per solam manuum impositionem, apud Latinos autem jam præter manuum impositionem requiritur ad Presbyterium traditio patenæ cum pane, & calicis cum vino; ad Diaconatum autem traditio libri Evangeliorum, ergo vel materia